

Rodzaje środków odwoławczych oraz terminy do ich wniesienia:

Zażalenie w postępowaniu cywilnym **Zażalenie do sądu drugiej instancji** przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest: 1) zwrot
pisma wniesionego jako pozew, z którego nie wynika żądanie rozpoznania sprawy;

2) zwrot pozwu;

3) odmowa odrzucenia pozwu;

4) przekazanie sprawy sądowi równorzędnemu lub niższemu albo podjęcie postępowania w innym trybie;

5) zawieszenie postępowania i odmowa podjęcia zawieszzonego postępowania;

6) zwrot kosztów, określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów procesu, zwrot opłaty lub obciążenie kosztami sądowymi - jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy.

Zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji

przysługuje na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest:

1) odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie;

2) oddalenie opozycji przeciwko wstąpieniu interwenienta ubocznego oraz niedopuszczenie interwenienta do udziału w sprawie wskutek uwzględnienia opozycji;

3) rygor natychmiastowej wykonalności;

4) wstrzymanie wykonania prawomocnego orzeczenia do czasu rozstrzygnięcia skargi o wznowienie postępowania;

5) stwierdzenie prawomocności orzeczenia;

6) skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka oraz odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia;

7) odmowa uzasadnienia orzeczenia oraz jego doręczenia;

8) sprostowanie lub wykładnia orzeczenia albo ich odmowa;

- 9) zwrot zaliczki, zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz wynagrodzenie biegłego, mediatora i należności świadka, a także koszty przyznane w nakazie zapłaty, jeżeli nie wniesiono środka zaskarżenia od nakazu;
- 10) oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego;
- 11) zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem;
- 12) odrzucenie zażalenia;
- 13) odrzucenie skargi na orzeczenie referendarza sądowego;
- 14) zatwierdzenie ugody w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów;
- 15) wstrzymanie wykonania decyzji, w przypadku zawieszenia postępowania, na zgodny wniosek stron zamierzających zawrzeć ugode w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów.

Zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie zabezpieczenia rozpoznaje sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów.

W postępowaniu egzekucyjnym zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie. Zażalenie rozpoznaje sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów.

Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienie tego sądu o odrzuceniu apelacji.

Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje także na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest:

- 1) odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie,
- 2) oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego,
- 3) zwrot kosztów procesu, o ile nie wniesiono skargi kasacyjnej,
- 4) zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu,
- 5) skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę,
- 6) zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka,
- 7) odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia

- z wyjątkiem postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.

Zażalenie do Sądu Najwyższego

przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, Zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Termin do wniesienia zażalenia wynosi tydzień od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem. Jeżeli przy wydaniu postanowienia sąd odstąpił od jego uzasadnienia, termin liczy się od dnia ogłoszenia postanowienia, a jeżeli podlegało ono doręczeniu - od dnia jego doręczenia.

Zażalenie powinno czynić zadość wymaganiom przepisanych dla pisma procesowego oraz zawierać wskazanie zaskarżonego postanowienia i wnioski o jego zmianę lub uchylenie, jak również zwięzłe uzasadnienie zażalenia ze wskazaniem w miarę potrzeby nowych faktów i dowodów.

Niedopuszczalne jest zażalenie wniesione jedynie dla zwłoki w postępowaniu, za które uważa się:

- 1) drugie i dalsze zażalenie wniesione przez tę samą stronę na to samo postanowienie,
- 2) zażalenie na postanowienie wydane w wyniku czynności wywołanych wniesieniem przez tę samą stronę wcześniejszego zażalenia

- chyba że okoliczności sprawy wykluczają tę ocenę.

Zażalenie, wniesione jedynie dla zwłoki, pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności, w szczególności nie przedstawia się go do rozpoznania sądowi właściwemu. To samo dotyczy pism związanych z jego wniesieniem. O pozostawieniu zażalenia i pism związanych z jego wniesieniem zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz - przy wniesieniu zażalenia.

W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia sąd uzasadnia z urzędu postanowienie kończące to postępowanie. W sprawach, w których zażalenie oddalono lub zmieniono zaskarżone postanowienie, pisemne uzasadnienie sporządza się tylko wówczas, gdy strona zgłosiła wniosek o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem.

Sprzeciw od wyroku zaocznego

Sąd może wydać wyrok zaoczny na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany w wyznaczonym

terminie nie złożył odpowiedzi na pozew.

Sąd wyda wyrok zaoczny, jeżeli mimo niezłożenia odpowiedzi na pozew skierowano sprawę do rozpoznania na rozprawie, a pozwany nie stawił się na tę rozprawę, albo mimo stawienia się nie bierze w niej udziału.

Wyrok wydany w nieobecności pozwanego nie będzie zaoczny, jeżeli pozwany żądał przeprowadzenia rozprawy w swej nieobecności lub składał już w sprawie wyjaśnienia ustnie lub na piśmie.

W razie nienadejścia dowodu doręczenia na dzień rozprawy sąd może w ciągu następnych dwóch tygodni wydać na posiedzeniu niejawnym wyrok zaoczny, jeżeli w tym czasie otrzyma dowód doręczenia. Wyrok taki wiąże sąd od chwili podpisania sentencji.

Pozwany, przeciwko któremu zapadł wyrok zaoczny, może złożyć sprzeciw w ciągu dwóch tygodni od doręczenia mu wyroku. W piśmie zawierającym sprzeciw pozwany powinien przytoczyć zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, oraz twierdzenia i dowody. Sąd odrzuca sprzeciw niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto pomimo wezwania. W przypadku wniesienia sprzeciwu przewodniczący zarządza doręczenie go powodowi i nadaje sprawie bieg, w razie potrzeby podejmując czynności przewidziane w przepisach o organizacji postępowania. Na wniosek pozwanego sąd zawiesi rygor natychmiastowej wykonalności nadany wyrokowi zaocznemu, jeżeli wyrok ten został wydany z naruszeniem przepisów o dopuszczalności jego wydania albo jeżeli pozwany uprawdopodobni, że jego niestawiennictwo było niezawinione, a przedstawione w sprzeciwie okoliczności wywołują wątpliwości co do zasadności wyroku zaocznego. Zawieszając wykonalność wyroku, sąd może zarządzić środki zabezpieczenia w myśl oddziału poprzedzającego. Sąd może uchylić rygor natychmiastowej wykonalności nadany wyrokowi zaocznemu, jeżeli pozwany wykaże, że odpis pozwu doręczono w trybie przewidzianym w art. 139 § 1 na inny adres aniżeli aktualne w dacie doręczenia miejsce zamieszkania pozwanego. Po ponownym rozpoznaniu sprawy sąd wydaje wyrok, którym wyrok zaoczny w całości lub części utrzymuje w mocy albo uchyla go i orzeka o żądaniu pozwu, bądź też pozew odrzuca lub postępowanie umarza. Koszty rozprawy zaocznej i sprzeciwu ponosi pozwany, choćby następnie wyrok zaoczny został uchylony, chyba że niestawiennictwo pozwanego było niezawinione lub że nie dołączono do akt nadesłanych do sądu przed rozprawą wyjaśnień pozwanego.

W razie cofnięcia sprzeciwu sąd, jeżeli uzna, że cofnięcie jest dopuszczalne, umarza postępowanie wywołane wniesieniem sprzeciwu i orzeka o kosztach jak przy cofnięciu pozwu. Wyrok zaoczny staje się wówczas prawomocny.

Zażalenie i sprzeciw w postępowaniu karnym

□

W postępowaniu karnym zażalenie przysługuje na postanowienia sądu zamykające drogę do

wydania wyroku, chyba że ustawa stanowi inaczej. Zażalenie przysługuje także na postanowienia co do środka zabezpieczającego oraz na inne postanowienia w wypadkach przewidzianych w ustawie. Zażalenie przysługuje stronom, a także osobie, której postanowienie bezpośrednio dotyczy, chyba że ustawa stanowi inaczej. Zażalenie lub sprzeciw wnosi się w terminie 7 dni od daty ogłoszenia postanowienia, a jeżeli ustawa nakazuje doręczenie postanowienia - od daty doręczenia. Dotyczy to również zażalenia na zawarte w wyroku rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów lub opłat; jeżeli jednak odwołujący się złoży wniosek o sporządzenie na piśmie oraz doręczenie uzasadnienia wyroku, zażalenie można wnieść w terminie przewidzianym do wniesienia apelacji.

Apelacja w postępowaniu cywilnym

Od wyroku sądu pierwszej instancji lub postanowienia co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym przysługuje apelacja do sądu drugiej instancji.

Apelację od orzeczenia sądu rejonowego rozpoznaje sąd okręgowy, a od orzeczenia sądu okręgowego jako pierwszej instancji - sąd apelacyjny.

Warunkiem skutecznego wniesienia apelacji jest zażądanie pisemnego uzasadnienia wyroku lub postanowienia co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym - w terminie tygodniowym od ogłoszenia orzeczenia. Wniosek o uzasadnienie podlega opłacie w wysokości 100 zł.

Apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok (postanowienie co do istoty sprawy), w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej orzeczenia z uzasadnieniem. W przypadku gdy termin do sporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku (postanowienia co do istoty sprawy) został przedłużony, termin do wniesienia apelacji wynosi trzy tygodnie. O terminie tym sąd zawiadamia stronę doręczając jej orzeczenie z uzasadnieniem. Termin uważa się za zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła apelację do sądu drugiej instancji.

Sąd drugiej instancji odrzuca apelację spóźnioną, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również apelację, której braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie.

Apelacja powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać:

- 1) oznaczenie wyroku, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest on zaskarżony w całości czy w części;
- 2) zwięzłe przedstawienie zarzutów;
- 3) uzasadnienie zarzutów;

4) powołanie, w razie potrzeby, nowych faktów lub dowodów;

5) wniosek o zmianę lub o uchylenie wyroku z zaznaczeniem zakresu żądanej zmiany lub uchylenia.

W zarzutach co do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia należy wskazać fakty ustalone przez sąd pierwszej instancji niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy lub istotne dla rozstrzygnięcia fakty nieustalone przez sąd pierwszej instancji. Powołując nowe fakty lub dowody, należy uprawdopodobnić, że ich powołanie w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie było możliwe albo potrzeba ich powołania wynikła później. Powołując fakt wykazany dowodem utrwalonym za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, należy oznaczyć część zapisu dotyczącą tego faktu.

W sprawach o prawa majątkowe należy oznaczyć wartość przedmiotu zaskarżenia.

Apelacja w postępowaniu karnym

Od orzeczenia wydanego w pierwszej instancji przysługuje środek odwoławczy stronom oraz innym osobom wskazanym w przepisach ustawy.

Orzeczenie można zaskarżyć w całości lub w części. Można także zaskarżyć samo uzasadnienie orzeczenia. Odwołujący się może skarżyć jedynie rozstrzygnięcia lub ustalenia naruszające jego prawa lub szkodzące jego interesom. Ograniczenie to nie dotyczy oskarżyciela publicznego. Oskarżyciel publiczny ma prawo wnieść środek odwoławczy także na korzyść oskarżonego.

Środek odwoławczy wnosi się na piśmie do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie. Strona może złożyć pisemną odpowiedź na środek odwoławczy.

Od wyroku sądu pierwszej instancji stronom, a pokrzywdzonemu od wyroku warunkowo umarzającego postępowanie wydanego na posiedzeniu przysługuje apelacja, chyba że ustawa stanowi inaczej.

O uprawnieniu do złożenia wniosku o wyznaczenie obrońcy w celu sporządzenia apelacji oraz o możliwości obciążenia wnioskującego kosztami wyznaczenia takiego obrońcy należy oskarżonego nieposiadającego obrońcy ponownie pouczyć przy ogłoszeniu lub doręczeniu wyroku, niezależnie od pouczenia udzielonego na podstawie art. 338 § 1a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.). Procedurę tą stosuje się odpowiednio w stosunku do pokrzywdzonego w wypadku wydania na posiedzeniu wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, a także w stosunku do oskarżyciela posiłkowego i oskarżyciela prywatnego.

Termin do wniesienia apelacji wynosi 14 dni i biegnie dla każdego uprawnionego od daty doręczenia mu wyroku z uzasadnieniem. Apelacja wniesiona przed upływem terminu złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wywołuje skutki określone w art. 422 Kodeksu postępowania karnego i podlega rozpoznaniu; apelację taką można uzupełnić w terminie wskazanym wyżej. **Sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym**

(cywilnym)

Pismo zawierające sprzeciw wnosi się do sądu, który wydał nakaz zapłaty, a w przypadku nakazu wydanego przez referendarza sądowego - do sądu, przed którym wytoczono powództwo – w ciągu dwóch tygodni od doręczenia nakazu zapłaty. W piśmie pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości, czy w części, przedstawić zarzuty, które pod

rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, oraz okoliczności faktyczne i dowody. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w sprzeciwie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności.

Jeżeli pozew w postępowaniu upominawczym wniesiono na urzędowym formularzu, wniesienie sprzeciwu wymaga również zachowania tej formy. **Sprzeciw od nakazu zapłaty**

w postępowaniu upominawczym (cywilnym)

Sprzeciw od nakazu zapłaty nie wymaga uzasadnienia i przedstawienia dowodów, jednak w sprzeciwie pozwany powinien przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór, co do istoty sprawy.

Pismo zawierające sprzeciw wnosi się do sądu prowadzącego elektroniczne postępowanie upominawcze. Pozwany może wnieść sprzeciw pisemnie za pomocą poczty albo elektronicznie – na stronie internetowej <https://www.e-sad.gov.pl/>. Wybór elektronicznej formy komunikacji z e-sądem jest możliwy pod warunkiem posiadania aktywnego konta użytkownika w systemie teleinformatycznym e-sądu oraz dysponowania ważnym certyfikatem służącym do składania podpisu elektronicznego. Konto użytkownika zakłada się poprzez wypełnienie i zatwierdzenie formularza wniosku rejestracyjnego o założenie konta na stronie

www.e-sad.gov.pl

. Natomiast podpis elektroniczny można uzyskać u jednej z firm certyfikacyjnych (tzw. bezpieczny podpis elektroniczny), bądź też pobierając bezpłatny certyfikat ze strony

www.e-sad.gov.pl

(tzw. zwykły podpis elektroniczny). Posiadając aktywne konto użytkownika, jak i podpis elektroniczny, w zakładce „Dołącz do sprawy” pozwany powinien określić swój status procesowy jako „pozwany” (ewentualnie „pełnomocnik pozwanego”, jeśli nim jest) oraz wskazać kod z pouczenia z nakazu zapłaty. Powinien również pamiętać o zaznaczeniu opcji: „Wnoszę o ustanowienie komunikacji elektronicznej”. Wówczas w zakładce „Moje sprawy” powinna być (pojawić się) widoczna sprawa. W celu wniesienia sprzeciwu należy wybrać zakładkę „Moje nakazy”, widoczną na głównej stronie konta. Następnie należy wybrać pierwszą ikonę po lewej stronie okna przy odpowiednim nakazie zapłaty, co wywoła okno „Prezentacja informacji o nakazie”, na którym widnieje przycisk „Wnieś sprzeciw”.

Zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym (cywilnym)

Pismo zawierające zarzuty wnosi się do sądu, który wydał nakaz zapłaty w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu zapłaty. W piśmie pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości, czy w części, przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy oraz okoliczności faktyczne i dowody. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w zarzutach bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności.

Jeżeli pozew w postępowaniu nakazowym wniesiono na urzędowym formularzu, wniesienie zarzutów wymaga również zachowania tej formy. **Sprzeciw od wyroku nakazowego**

w postępowaniu karnym i w sprawach o wykroczenia

Oskarżonemu i oskarżycielowi przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do sądu, który wydał

wyrok nakazowy, w terminie zawitym 7 dni od doręczenia tego wyroku. **Skarga kasacyjna w postępowaniu cywilnym**

Od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie strona, Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka może wnieść skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Skargi kasacyjnej nie można wnieść w każdej sprawie. Jest ona niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odszkodowanie z tytułu wyrządzenia szkody przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem.

Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna także w sprawach:

1. rozwód, o separację, o alimenty, o czynsz najmu lub dzierżawy oraz o naruszenie posiadania;
2. dotyczących kar porządkowych, świadectwa pracy i roszczeń z tym związanych oraz o deputaty lub ich ekwiwalent;
3. rozpoznanych w postępowaniu uproszczonym;
4. od wyroku ustalającego nieistnienie małżeństwa lub orzekającego unieważnienie małżeństwa, jeżeli choćby jedna ze stron po uprawomocnieniu się wyroku zawarła związek małżeński.

Skargę kasacyjną strona może oprzeć na następujących podstawach:

1. naruszeniu prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie;
2. naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów.

Skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej.

Termin do wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka wynosi sześć miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, a jeżeli strona zażądała doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem - od chwili doręczenia orzeczenia stronie. **Kasacja w postępowaniu karnym**

Od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie oraz od prawomocnego postanowienia sądu odwoławczego o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego określonego w art. 93a Kodeksu karnego może być wniesiona kasacja. Do wniesienia kasacji uprawnione są strony. Jednakże strona, która nie zaskarżyła orzeczenia sądu pierwszej instancji, co do zasady nie może wnieść kasacji od orzeczenia sądu odwoławczego, jeżeli orzeczenie sądu pierwszej instancji utrzymano w mocy lub zmieniono na jej korzyść. Ograniczenie to nie dotyczy uchybień wymienionych w art. 439 Kodeksu postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)

Minister Sprawiedliwości, Prokurator Generalny, a także Rzecznik Praw Obywatelskich może

wnieść kasację od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie. Rzecznik Praw Dziecka może wnieść kasację od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie, jeżeli przez wydanie orzeczenia doszło do naruszenia praw dziecka. Kasację w stosunku do tego samego oskarżonego i od tego samego orzeczenia każdy uprawniony może wnieść tylko raz.

Termin do wniesienia kasacji dla stron wynosi 30 dni od daty doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem. Wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem należy zgłosić w sądzie, który wydał orzeczenie, w terminie zawitym 7 dni od daty ogłoszenia orzeczenia, a jeżeli ustawa przewiduje doręczenie orzeczenia, od daty jego doręczenia.

Trzydziestodniowego terminu do wniesienia kasacji nie stosuje się do kasacji wnoszonej przez Ministra Sprawiedliwości, Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka.

Strona wnosi kasację do Sądu Najwyższego za pośrednictwem sądu odwoławczego. Minister Sprawiedliwości, Prokurator Generalny, a także Rzecznik Praw Obywatelskich kasację wnoszą bezpośrednio do Sądu Najwyższego. **Skarga o wznowienie postępowania cywilnego**

Można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności:

1. jeżeli w składzie sądu uczestniczyła osoba nieuprawniona albo jeżeli orzekał sędzia wyłączony z mocy ustawy, a strona przed uprawomocnieniem się wyroku nie mogła domagać się wyłączenia;
2. jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej albo nie była należycie reprezentowana bądź jeżeli wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania; nie można jednak żądać wznowienia, jeżeli przed uprawomocnieniem się wyroku niemożność działania ustała lub brak reprezentacji był podniesiony w drodze zarzutu albo strona potwierdziła dokonane czynności procesowe.

Można żądać wznowienia postępowania również w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

Można żądać wznowienia na tej podstawie, że:

1. wyrok został oparty na dokumencie podrobionym lub przerobionym albo na skazującym wyroku karnym, następnie uchylonym;
2. wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa;
3. w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, albo wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu;
4. jeżeli na treść wyroku miało wpływ postanowienie niekończące postępowania w sprawie, wydane na podstawie aktu normatywnego uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, uchylone lub zmienione zgodnie z art. 4161 Kodeksu postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 101 z późn. zm.);
5. z powodu przestępstwa można żądać wznowienia jedynie wówczas, gdy czyn został ustalony prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub że zostało umorzono z innych przyczyn niż brak dowodów.

Do wznowienia postępowania z przyczyn nieważności oraz na podstawie przewidzianej w art. 4011 Kodeksu postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 101 z późn. zm.) właściwy jest sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, a jeżeli zaskarżono orzeczenia sądów różnych

instancji, właściwy jest sąd instancji wyższej. Do wznowienia postępowania na innej podstawie właściwy jest sąd, który ostatnio orzekł co do istoty sprawy.

Skargę o wznowienie wnosi się w terminie trzymiesięcznym; termin ten liczy się od dnia, w którym strona dowiedziała się o podstawie wznowienia, a gdy podstawą jest pozbawienie możliwości działania lub brak należytej reprezentacji - od dnia, w którym o wyroku dowiedziała się strona, jej organ lub jej przedstawiciel ustawowy.

W sytuacji określonej w art. 4011 Kodeksu postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 101 z późn. zm.) skargę o wznowienie wnosi się w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Jeżeli w chwili wydania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego orzeczenie, o którym mowa w art. 4011 Kodeksu postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 101 z późn. zm.) nie było jeszcze prawomocne na skutek wniesienia środka odwoławczego, który został następnie odrzucony, termin biegnie od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu, a w wypadku wydania go na posiedzeniu jawnym - od dnia ogłoszenia tego postanowienia.

Po upływie lat pięciu od uprawomocnienia się wyroku nie można żądać wznowienia, z wyjątkiem wypadku, gdy strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana.

Wznowienie postępowania karnego

Postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem wznowia się, jeżeli:

1. w związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa, a istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że mogło to mieć wpływ na treść orzeczenia;
2. po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na to, że:
 - a) skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze;
 - b) skazano go za przestępstwo zagrożone karą surowszą albo nie uwzględniono okoliczności zobowiązujących do nadzwyczajnego złagodzenia kary albo też błędnie przyjęto okoliczności wpływające na nadzwyczajne obostrzenie kary;
 - c) sąd umorzył lub warunkowo umorzył postępowanie karne, błędnie przyjmując popełnienie przez oskarżonego zarzucanego mu czynu.

Postępowanie wznowia się na korzyść strony, jeżeli Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą przepisu prawnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie; wznowienie nie może nastąpić na niekorzyść oskarżonego. Postępowanie wznowia się na korzyść oskarżonego, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską.

Postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem można wznowić, jeżeli:

1. skazany, do którego zastosowano przepis art. 60 § 3 lub 4 Kodeksu karnego (ustawa z dnia 5 czerwca 1997 r., Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 ze zm.) lub art. 36 § 3 Kodeksu karnego skarbowego (ustawa z dnia 10 września 1999 r., t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 186 ze zm.), nie potwierdził w postępowaniu karnym ujawnionych przez siebie informacji;
2. zachodzi okoliczność określona w art. 11 § 3 Kodeksu postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.).

Co do zasady postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem można wznowić na wniosek oskarżonego, złożony w terminie zawitym miesiąca od dnia, w którym dowiedział się o zapadłym wobec niego orzeczeniu, jeżeli:

1. sprawę rozpoznano pod nieobecność oskarżonego, któremu nie doręczono zawiadomienia o terminie posiedzenia lub rozprawy albo doręczono je w inny sposób niż osobiście, gdy wykaże on, że nie wiedział o terminie oraz o możliwości wydania orzeczenia pod jego

nieobecność,

2. orzeczenia, o którym mowa w art. 100 § 3 i 4 Kodeksu postępowania karnego, wydanego pod nieobecność skazanego nie doręczono skazanemu albo doręczono w inny sposób niż osobiście, gdy wykaże on, że nie wiedział o jego treści oraz o przysługującym mu prawie, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia.

Wznowienie postępowania może nastąpić na wniosek strony lub z urzędu. Wniosek o wznowienie na korzyść złożyć może w razie śmierci skazanego osoba najbliższa. Postępowanie wznowia się z urzędu tylko w razie ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 Kodeksu postępowania karnego, przy czym wznowienie postępowania jedynie z następujących powodów:

1. zachodzi jedna z okoliczności wyłączających postępowanie, określonych w art. 17 § 1 pkt 5, 6 i 8-11 Kodeksu postępowania karnego;
2. oskarżony w postępowaniu sądowym nie miał obrońcy w wypadkach określonych w art. 79 § 1 i 2 oraz art. 80 Kodeksu postępowania karnego lub obrońca nie brał udziału w czynnościach, w których jego udział był obowiązkowy;
3. sprawę rozpoznano podczas nieobecności oskarżonego, którego obecność była obowiązkowa

może nastąpić tylko na korzyść oskarżonego. Wznowienie nie może nastąpić z przyczyn wymienionych w punktach 1-3, jeżeli były one przedmiotem rozpoznania w trybie kasacji. Niedopuszczalne jest wznowienie postępowania z urzędu na niekorzyść oskarżonego po upływie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

Można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe.

W wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, można także żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie wyroku w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych.

Od wyroków sądu drugiej instancji, od których wniesiono skargę kasacyjną, oraz od orzeczeń Sądu Najwyższego skarga nie przysługuje.

Skargę można oprzeć na podstawie naruszeń prawa materialnego lub przepisów postępowania, które spowodowały niezgodność wyroku z prawem, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda. Podstawą skargi nie mogą być jednak zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów.

Skargę wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwóch lat od dnia jego uprawomocnienia się.

Skarga na czynności komornika

Na czynności komornika przysługuje skarga do sądu rejonowego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Dotyczy to także zaniechania przez komornika dokonania czynności. Do rozpoznania skargi na czynności komornika właściwy jest sąd, przy którym działa komornik. Jeżeli do prowadzenia egzekucji został wybrany komornik poza właściwością ogólną, skargę rozpoznaje sąd, który byłby właściwy według ogólnych zasad.

Skargę może złożyć strona lub inna osoba, której prawa zostały przez czynności lub

zaniechanie komornika naruszone bądź zagrożone.

Skarga na czynność komornika powinna czynić zadość wymaganiom pisma procesowego oraz określać zaskarżoną czynność lub czynność, której zaniechano, jak również wniosek o zmianę, uchylenie lub dokonanie czynności wraz z uzasadnieniem.

Skargę wnosi się do sądu w terminie tygodniowym od dnia czynności, gdy strona lub osoba, której prawo zostało przez czynność komornika naruszone bądź zagrożone, była przy czynności obecna lub była o jej terminie zawiadomiona, w innych wypadkach - od dnia zawiadomienia o dokonaniu czynności strony lub osoby, której prawo zostało przez czynności komornika naruszone bądź zagrożone, a w braku zawiadomienia - od dnia dowiedzenia się przez skarżącego o dokonanej czynności. Skargę na zaniechanie przez komornika czynności wnosi się w terminie tygodniowym od dnia, w którym czynność powinna być dokonana. Odpis skargi sąd przesyła komornikowi, który w terminie trzech dni na piśmie sporządza uzasadnienie dokonania zaskarżonej czynności lub przyczyn jej zaniechania oraz przekazuje je wraz z aktami sprawy do sądu, do którego skargę wniesiono, chyba że skargę w całości uwzględnia, o czym zawiadamia sąd i skarżącego oraz zainteresowanych, których uwzględnienie skargi dotyczy.

Skarga na orzeczenie referendarza

Na orzeczenie referendarza sądowego służy skarga w przypadkach, w których na postanowienie sądu służyłoby zażalenie.

Skargę wnosi się do sądu, w którym referendarz sądowy wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie tygodnia od dnia jego doręczenia, a jeżeli zażądano uzasadnienia tego orzeczenia - od dnia jego doręczenia z uzasadnieniem.

W przypadku wniesienia skargi orzeczenie referendarza sądowego traci moc.

Po utracie mocy orzeczenia referendarza sądowego sąd rozpoznaje sprawę jako sąd pierwszej instancji. Jeżeli zaskarżenie postanowienia do sądu wyższego rzędu nie jest możliwe ze względu na brak takiego sądu, środek zaskarżenia rozpoznaje ten sam sąd w innym składzie.

Wniesienie skargi na postanowienie referendarza sądowego w przedmiocie kosztów sądowych lub kosztów procesu oraz na postanowienie o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego nie powoduje utraty mocy zaskarżonego orzeczenia a wstrzymuje wykonalność tego postanowienia. Sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji. Po rozpoznaniu skargi sąd utrzymuje w mocy lub zmienia zaskarżone postanowienie, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu.

W postępowaniu egzekucyjnym wniesienie skargi na postanowienie referendarza sądowego nie powoduje utraty mocy zaskarżonego postanowienia. Sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji. Po rozpoznaniu skargi sąd utrzymuje w mocy lub zmienia zaskarżone postanowienie, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu.